

ภาพแทนผู้หญิงในเพลงกล่อมเด็กภาคใต้
REPRESENTATION OF WOMEN IN SOUTHERN LULLABY

สิริพร รอดเกลี้ยง^{1*}
Siriporn Rodklang^{1*}

Received Date: July 19, 2021

Revised Date: April 22, 2022

Accepted Date: May 12, 2022

---

¹ นักวิชาการ, สถาบันทักษิณคดีศึกษา มหาวิทยาลัยทักษิณ

* Corresponding author, e-mail : s.rodklang@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิชาการเรื่องภาพแทนผู้หญิงในเพลงกล่อมเด็กภาคใต้ มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาภาพตัวแทนที่ปรากฏในเพลงกล่อมเด็กภาคใต้ ในการศึกษาใช้แนวคิดเรื่องภาพตัวแทน (Representation) เป็นกรอบในการวิเคราะห์ ใช้ข้อมูลเพลงกล่อมเด็ก งานวิทยานิพนธ์ บทความและเอกสารที่เกี่ยวข้องเพื่อนำมาอธิบายเนื้อหาของเพลงกล่อมเด็กสะท้อนภาพตัวแทนผู้หญิงในด้านต่าง ๆ ดังนี้ 1) ภาพแทนผู้หญิงที่ไม่มีความรู้ความชำนาญในงานบ้านงานเรือน 2) ภาพแทนผู้หญิงด้านการครองตน 3) ภาพแทนการประกอบอาชีพ 4) ภาพแทนผู้หญิงด้านการครองตน 5) ภาพแทนการแต่งงานข้ามเชื้อชาติ 6) ภาพตัวแทนด้านความงาม 7) ภาพแทนด้านความเป็นแม่ 8) ภาพแทนด้านการนับถือศาสนา 9) ภาพแทนผู้หญิงที่ต้องพึ่งพาผู้ชาย

ภาพตัวแทนผู้หญิงปรากฏ เป็นการสร้างความหมายความเป็นผู้หญิงตามจารีต เก่งงานบ้านงานเรือนผู้หญิง ผ่านสังคมและครอบครัวที่อยู่ในระบบชายเป็นใหญ่หรือ ที่เป็นตัวกำหนดบทบาททางเพศให้กับพวกเธอว่า ควรจะเป็นแม่ เป็นภรรยา คุณธรรมในการครองเรือน เกิดจากการประกอบสร้างความเป็นจริงทางสังคมจากเพลงกล่อมเด็ก

คำสำคัญ : ภาพแทนผู้หญิง, เพลงกล่อมเด็กภาคใต้, การประกอบสร้าง

Abstract

This article concerned about the role of women in the Southern Lullaby The objectives were to 1) study the representation

women that appear in the southern lullabies. In the study, the concept of representation women was used. Representation was used as a framework for the analysis. Use lullaby data thesis work Articles and related documents to explain the content of the nursery rhyme reflect women's representations in various aspects as follows: 1) representation of woman without expertise in household chores 2) representation of woman in self-possession 3) representation Occupation 4) representation of woman in self-domination 5) representation of women cross-racial marriage avatar 6) The representation of Beauty portrait 7) The representation of Motherhood avatar 8) The representation of Religious avatar 9) The representation of female rely on men

The representation of women appeared. It creates the meaning of being a woman according to tradition. Good at household chores for women through society and family in a patriarchal system or which determines the gender roles for them to be mothers, wives, home ethics resulting from the creation of social reality from nursery rhymes.

Keywords: Representation of women, Southern lullaby, The construction

1. บทนำ

เพลงชาน้อง หรือเพลงกล่อมเด็กภาคใต้ หรือเพลงร้องเรือ เป็นวรรณกรรมท้องถิ่นประเภทมุขปาฐะ เป็นวรรณกรรมท้องถิ่นของชาวภาคใต้ ประเภทหนึ่งที่เกิดจากชาวบ้าน ลักษณะการร้องจะใช้เสียงตามจินตนาการของผู้ร้อง มากกว่าจะนึกถึงจังหวะและทำนองเพลง เนื้อร้องมักจะเกี่ยวกับธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ตลอดจนสภาพของสังคมโดยทั่วไปของแต่ละท้องถิ่น เพลงกล่อมเด็ก นอกจากจะขับกล่อมให้เด็กกลดความตึงเครียดและลดความเบื่อหน่ายในการเลี้ยงดูเด็ก เนื้อหาของเพลงกล่อมเด็กได้สะท้อนสภาพชีวิต หรือวิถีชีวิต ความเชื่อ ตลอดจนขนบธรรมเนียม วัฒนธรรม ประเพณีต่าง ๆ เอาไว้โดยถ่ายทอดออกมาในรูปแบบของความเชื่อ ค่านิยม และปรัชญาชีวิต ด้วยสาเหตุนี้เองเนื้อร้องของเพลงกล่อมเด็กจึงมีเนื้อหาหลายประการผสมผสานกัน เช่น เนื้อหา เกี่ยวกับขนบธรรมเนียมประเพณี เกี่ยวกับหลักธรรมหรือคติเตือนใจ เกี่ยวกับความรักของหนุ่มสาว หรือถ้อยคำประชดประชันเสียดสี เนื้อเพลงบทใดมีคติสอนใจ ก็มักจะจดจำและร้องกันอย่างแพร่หลาย ซึ่งส่วนใหญ่ผู้ขับกล่อม จะแฝงคำสอนต่าง ๆ เอาไว้เพื่อสั่งสอนเด็กไปในตัว (จรรยาศักดิ์ บุญญาพิทักษ์, 2554, น.2)

วรรณกรรมท้องถิ่นประเภทเพลงกล่อมเด็กภาคใต้ มีลักษณะการแสดงออกที่พิเศษอยู่อย่างหนึ่ง ซึ่งเป็นลักษณะเด่นที่แตกต่างจากวรรณกรรมท้องถิ่นประเภทอื่น ๆ คือ เพลงกล่อมเด็กแทบทุกบทจะปรากฏลักษณะการแสดงออก ในเรื่องของการใช้ถ้อยคำ เสียดสี เหน็บแนมหรือแม้แต่คำตำหนิ ซึ่งบางครั้งก็กล่าวออกมาอย่างตรงไปตรงมาไม่อ้อมค้อม อันเป็นลักษณะนิสัยเฉพาะของคนภาคใต้นั้นเอง หรือบางครั้งก็นำเสนอเนื้อหา

โดยใช้สำนวนโวหารกระทบกระเทียบ เปรียบเปรย เนื้อหาประเพณีจะอุดมไปด้วยโวหารที่คมคายและเต็มไปด้วยศิลปะ การเลือกใช้ถ้อยคำที่ทำให้ผายหนึ่งรู้สึกเจ็บและแสดงให้เห็นถึงอารมณ์ของผู้ขับอีกด้วย

การสร้างภาพตัวแทนผู้หญิงในเพลงกล่อมเด็กภาคใต้ บทบาทของเพลงกล่อมเด็กยังคงมีหน้าที่ขับกล่อม แต่คงคงปฏิเสธไม่ได้ว่ายังมีเนื้อหาเพลงที่สะท้อนคำสอนผู้หญิง ที่นำไปสู่การอธิบายภาพตัวแทนของผู้หญิงในด้านต่าง ๆ ได้อย่างน่าสนใจ ทั้งนี้ คำสอนสตรีในเพลงกล่อมเด็ก ได้ทราบถึงเจตนาของคำสอน สำหรับการสร้าง (ภาพตัวแทน) ความเป็นหญิงหรือความเป็นชาย มีนักวิชาการหลายท่านที่ชี้ให้เห็นว่าภาพเหล่านั้นไม่ได้ติดตัวทั้งเพศหญิงและเพศชายมาโดยกำเนิด ตรงข้ามกลับเป็นผลผลิต แห่งการสร้าง (Produce) หรือประกอบสร้าง (Construct) ที่ทำหน้าที่ผลิตซ้ำอุดมการณ์บางอย่างอยู่ตลอด และเปลี่ยนแปลงไปตามกาลเวลาและสถานที่จากสังคมและวัฒนธรรมที่ต่างกัน ดังเช่น สจ๊วต ฮอลล์ (Stuart Hall) นักวิชาการชาวอังกฤษกล่าวว่า เป็นกระบวนการสร้างความหมายให้สิ่งต่าง ๆ เป็นผลผลิตหรือการประกอบสร้างทางสังคม และวัฒนธรรมที่ให้ความหมายและคุณค่าต่างกันไป ผ่านอุดมการณ์ภาษา และบริบทอื่น ๆ ไม่ว่าจะเป็นชาติพันธุ์ เพศภาวะ หรือชนชั้น เพราะฉะนั้น ภาพตัวแทนจึงถูกคัดเน้นลักษณะเด่นบางอย่างด้วยแนวคิดของกลุ่มคนที่มีสถานะที่เหนือกว่า แล้วนำไปผูกติดและจัดวางให้สัมพันธ์กับสิ่งอื่น ๆ เพื่อให้เกิดความหมายและคุณค่าจนกลายเป็นบรรทัดฐานการรับรู้ร่วมกันภายในสังคมนั้น (กัลป์ยกร แก้วเกียรติคุณ, 2548, น. 16-17) ดังนั้นภาพตัวแทนผู้หญิงผ่าน เพลงกล่อมเด็กภาคใต้

นำเสนอภาพตัวแทนที่จะคอยเตือนให้ผู้หญิงรักนวลสงวนตัว เก่งงานบ้านงานเรือน ถูกประกอบสร้างขึ้นมาอย่างไร ที่ถ่ายทอดในบทเพลง

2. เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

งานศึกษาวิจัยที่เกี่ยวข้องกับผู้หญิงในเพลงกล่อมเด็กภาคใต้ที่น่าสนใจ และงานวิจัยภาพแทน เพื่อใช้เป็นกรอบในการศึกษา

2.1 งานวิจัยเกี่ยวกับเพลงกล่อมเด็กภาคใต้

ในงานศึกษาของ ราชิดา พุกษารัตน์ (2540) วิจัยเรื่อง **โวหารรักที่พบในเพลงกล่อมเด็ก จังหวัดนครศรีธรรมราช** เป็นการนำเสนอบทเพลงมาศึกษาและวิเคราะห์ ใน 3 ประเด็นหลักคือประเภทของโวหารรักและความหมายในเพลงกล่อมเด็ก กลวิธีการเลือกใช้คำและโลกทรรศน์ที่ปรากฏในโวหารรักพบว่าชาวใต้มุ่งหวังให้สตรีประพฤติปฏิบัติตามจารีตประเพณี ให้ควรค่าแก่การยกย่อง ส่วนบุรุษต้องมีความเป็นผู้นำ กล้าหาญ อดทน และไม่โลเลเหลวไหล การแต่งงานผู้ใหญ่จะเป็นผู้พิจารณาและตัดสินใจขาด โดยจะเลือกคู่ครองที่มีฐานะและชาติตระกูลเท่าเทียมกัน และวิถีชีวิตการครองเรือนนั้น สามีจะเป็นผู้นำ ภรรยาต้องจงรักภักดีต่อสามี

ในงานศึกษาของ วีระศักดิ์ บุญญาพิทักษ์ (2535) เรื่อง **คำบริภาษในเพลงชาनों** นำเสนอประเด็นในการบริภาษบุคคลและบริภาษบุคคลของสถาบันทางสังคม ได้แก่ ผู้ชายที่ไม่มีความรู้ ไม่มีศรัทธา ใช้จ่ายคร้าน ลุ่มหลงการพนัน สุรา ยาเสพติด ไม่มีความซื่อสัตย์และเจ้าชู้ ผู้หญิงที่กิริยามารยาทไม่เรียบร้อย ไม่รักนวลสงวนตัว ไม่มีความซื่อสัตย์ต่อสามี ใช้จ่ายคร้าน และขาดความรู้ความชำนาญในงานบ้านงานเรือน ส่วนบุคคลของ

สถาบันทางสังคมได้แก่ พระภิกษุและข้าราชการที่ประพฤติไม่เหมาะสมกับสถานภาพของคน

งานศึกษาของ สาคร พรหมนิน (2538) เรื่อง **วิเคราะห์วัฒนธรรมที่ปรากฏในเพลงกล่อมเด็กภาคใต้ อำเภอบางขัน จังหวัดนครศรีธรรมราช** ผลการศึกษาพบว่า วัฒนธรรมที่ไม่ใช่วัตถุ มีดังนี้ ความเชื่อ ค่านิยม ประเพณี และภาษา ด้านความเชื่อ จะเชื่อเรื่องแม่ชื้อ เรื่องกฎแห่งกรรม เชื่อเรื่องอาณิสย์แห่งการบำเพ็ญกุศลในด้านต่าง ๆ เชื่อเรื่องไสยศาสตร์ และมีค่านิยมในความเป็นอิสระ รักพวกพ้อง จริงใจตรงไปตรงมา ยกย่องคนใจกว้าง ชอบโอ้อ่าภูมิฐาน รักและหยิ่งในศักดิ์ศรี ยกย่องระบบอาวุโส ชอบหาความสุขจากการชมมหรสพและเล่นกีฬาพื้นบ้านการพนัน นิยมสตรีที่เก่งงานบ้านงานเรือน มีความสวยงาม และมีผิวขาวสะอาด มีการยึดมั่นในจารีตประเพณี โดยเฉพาะประเพณีการแต่งงาน ประเพณีการบวชและประเพณีที่เกี่ยวกับศาสนา เช่น ประเพณีการชักพระ เป็นชุมชนที่ให้ความสำคัญในการศึกษาเล่าเรียน

งานศึกษาของ ธีรฉัตร คงจันทร์ (2556) เรื่อง **ลักษณะภาษาและสารัตถะในเพลงกล่อมเด็กภาคใต้** ผลการศึกษาพบว่า ลักษณะภาษาของเพลงกล่อมเด็กภาคใต้มีดังนี้ (ก) ด้านฉันทลักษณ์ เพลงกล่อมเด็กภาคใต้ไม่เคร่งครัดในข้อบังคับทางฉันทลักษณ์ เพลงบทหนึ่งมี 8 วรรค แต่ละวรรคมี 4 - 5 คำหรือ 6 - 8 คำ มีการส่งสัมผัสระหว่างวรรค และมีการซ้ำความระหว่างวรรค (ข) ด้านกลวิธีการใช้คำ ขึ้นต้น พบการใช้คำขึ้นต้น 4 ลักษณะ คือ การใช้คำขึ้นต้นที่สัมพันธ์กับเนื้อหา การใช้คำขึ้นต้นที่ไม่สัมพันธ์กับเนื้อหา การใช้คำขึ้นต้น “คือน้องเหอ” หรือ “น้องนอนเหอ” และการใช้คำเรียกสิ่งต่าง ๆ เป็นคำขึ้นต้น เช่น ชื่อพืช ชื่อสัตว์ คำเรียกบุคคลหรือเครือญาติ หรือ

คำเรียกปรากฏการณ์ทางธรรมชาติ (ค) กลวิธีการใช้คำ พบการใช้คำซ้ำคำซ้อน การหลกาคำและการใช้คำภาษาไทยถิ่นใต้ในเพลงกล่อมเด็ก ภาคใต้ (ง) การใช้โวหารภาพพจน์ พบการใช้โวหารภาพพจน์ 5 ชนิด คือ อุปมา อุปลักษณ์ บุคลาธิษฐาน สัทพจน์ และอติพจน์ (2) สารัตถะที่ปรากฏในเพลงกล่อมเด็กภาคใต้ มี 4 ด้าน ได้แก่ (ก) การแสดงความรัก ความผูกพันระหว่างแม่หรือผู้ดูแลกับเด็ก (ข) การอบรมสั่งสอน ที่สื่อถึงการอบรม ว่ากล่าว หรือ ตักเตือนเด็ก (ค) การวิพากษ์บุคคลและสังคม เพลงกล่อมเด็กมีสารัตถะวิพากษ์พฤติกรรมของชายและหญิง ทั้งใน ด้านการเลือกคู่ครอง การประพฤติตนให้เหมาะสมตามบทบาทในสังคม และวิพากษ์สถาบันทางสังคม ได้แก่ สถาบันครอบครัว สถาบันทางศาสนา และสถาบันการปกครอง และ (ง) การสะท้อนภาพสังคม เพลงกล่อมเด็กภาคใต้สะท้อนให้เห็นความเชื่อ ศาสนา ประเพณี พิธีกรรม และวิถีชีวิตของคนปักษ์ใต้

งานศึกษาของสาตี แก้วบุญส่ง (2549) เรื่องการศึกษาวิถีชีวิตของชาวทะเลน้อย อำเภอกวนขนุน จังหวัดพัทลุง ผลการศึกษาพบว่า ข้อมูลเพลงกล่อมเด็กทั้ง 240 บทได้สะท้อนให้เห็นวิถีชีวิตชาวทะเลน้อยในด้านต่าง ๆ ตามความมุ่งหมายของการศึกษา กล่าวคือ ด้านความเป็นอยู่ พบว่าชาวทะเลน้อยมีความเป็นอยู่อย่างเรียบง่าย ดำรงชีวิตโดยพึ่งพาธรรมชาติ ด้านครอบครัวพบว่าทุกคนในครอบครัวแบ่งหน้าที่กันรับผิดชอบ ด้านประกอบอาชีพ พบว่าอาชีพหลักคืออาชีพเกษตรกรรม รองลงมาคืออาชีพค้าขายและอาชีพรับราชการ ด้านประเพณี พบว่ามีการยึดถือประเพณีเนื่องในวันสำคัญทางศาสนา และประเพณีที่เกี่ยวข้องกับบุคคลอย่างเคร่งครัด ด้านค่านิยม พบว่า ชาวทะเลน้อยให้ความเชื่อถือต่อคนที่ผ่านการ

อุปสมบทในพุทธศาสนา เคารพยกย่องข้าราชการ นิยมคนที่มีความกตัญญู กตเวที นิยมสตรีที่ผิวขาว รูปร่างบอบบาง มีความรู้ความสามารถทางการบ้านการเรือนเย็บปักถักร้อยและทอผ้าเป็น นิยมบุรุษที่มีความรู้มีความรับผิดชอบต่อครอบครัว

2.2 งานวิจัยเกี่ยวกับภาพตัวแทน

จะทำให้ทราบถึง การสร้างภาพแทนผู้หญิงที่สร้างให้มีบทบาทสถานภาพในด้านต่าง ๆ ภายใต้บริบททางสังคมดังนั้นเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้องต่อไปนี้เป็นแนวทางที่จะ ช่วยให้เข้าใจการสร้างภาพแทนผู้หญิง

การศึกษาของลำพอง คัญทะลีวัน (2553) เรื่อง **ภาพตัวแทนผู้หญิงในนิตยสารของสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว ช่วงปี ค.ศ. 2002 - 2007** จากผลการศึกษาพบว่า นิตยสารทั้ง 3 ฉบับที่ผู้ศึกษาได้นำมาวิเคราะห์เพื่อสะท้อนกระบวนการประกอบสร้างความเป็นหญิงให้กับผู้หญิงลาวสามารถแยกออกเป็น 4 ประเด็นหลักด้วยกันคือ (1) ผู้หญิงกับสุขภาพอนามัย (2) ผู้หญิงกับบทบาทตามจารีตประเพณี (3) ผู้หญิงกับผลิตภัณฑ์สินค้าและ (4) ผู้หญิงกับสถานะทางสังคม ซึ่งทุกประเด็นล้วนแต่เป็นการกำหนดบทบาท ผู้หญิงให้ตกอยู่กับสภาพจำยอมที่ตั้งอยู่บนฐานการมีอคติทางเพศจากระบบทุนนิยมปไตธิปไตยที่มี ผู้ชายกำกับ โดยการสร้างมายาคติว่าเป็นคุณสมบัติอันดีงามของลูกผู้หญิงด้วยการบริโภคสินค้าต่าง ๆ ที่ระบบทุนนิยมสร้างขึ้นเพื่อทำให้ผู้หญิงกลายเป็นหญิงยุคใหม่ที่เน้นความทันสมัยทางวัตถุมากกว่า ความรู้ที่เป็นอีกด้านหนึ่งที่สำคัญของความทันสมัย

อนึ่ง สารระสำคัญของการศึกษาครั้งนี้พบว่า ภาพตัวแทนผู้หญิงในนิตยสารทั้ง 3 ฉบับ ถือได้ว่าเป็นภาพตัวแทนผู้หญิงลาวที่ปราศเลือน

หลากหลายขัดแย้ง เลื่อนไหลไปมาระหว่างความเป็นผู้หญิงลาวตามจารีต
สังคมนิยม และทุนนิยมบริโภคนิยมตามมิติทางด้านเวลา หรือประวัติศาสตร์
ร่วมสมัยที่ไม่หยุดนิ่ง ภาพตัวแทนผู้หญิงลาวดังกล่าวจึงเป็นภาพตัวแทนของ
สังคมลาวที่กำลังสับสน หรือกล่าวได้ว่าอยู่ในภาวะวิกฤตอัตลักษณ์เนื่องจาก
กำลังอยู่ในกระบวนการถูกทำให้เป็นส่วนหนึ่งของ โลกาภิวัตน์ทั้งนี้กระบวนการ
ดังกล่าวนี้ปรากฏให้เห็นอย่างละเอียดชัดเจนในชีวิตประจำวันของผู้หญิงลาว
ในเมืองใหญ่ มากกว่าภาพตัวแทนที่ปรากฏในสื่อที่ศึกษา

งานศึกษาของกิตติ กันภัย (2547) เรื่องการเปรียบเทียบภาพ
ตัวแทนของผู้หญิงสมัยใหม่และหลังสมัยใหม่ ในภาพยนตร์ไทยและ
ภาพยนตร์อเมริกัน ผลของการวิจัยสรุปได้ว่า ภาพตัวแทน (Representations)
ของผู้หญิงสมัยใหม่ในภาพยนตร์ไทย มีลักษณะทางกายภาพที่ดี มีความมั่นใจ
ในตนเอง กล้าเปิดเผย แต่ยังคงแสดงอาการลังเลในการตัดสินใจ พยายามที่จะ
ผลักดันตนให้หลุดพ้นจากความเชื่อดั้งเดิม ๆ สำหรับภาพตัวแทนของผู้หญิงหลัง
สมัยใหม่พบภาพของการไม่ยึดติดกับสิ่งต่าง ๆ ทำตามความต้องการส่วนตน
ใช้เรื่องเพศเป็นตัวแสดงความรู้สึกรัก มุ่งหาความสุขให้กับชีวิต กำหนด
รสนิยมทางเพศของตนเองได้ ในขณะที่ภาพตัวแทนของผู้หญิงสมัยใหม่ใน
ภาพยนตร์อเมริกัน มีความเป็นปัจเจกชนสูง แต่ก็ให้ความสำคัญกับครอบครัว
มีลักษณะของการทวนกระแสสังคม ไม่ต้องการให้สังคมคาดหวัง สำหรับภาพ
ตัวแทนของผู้หญิงหลังสมัยใหม่มีการประกอบอาชีพทางด้านวิทยาศาสตร์
มีความล้ำหน้า แต่ก็โยยหาถึงรากเหง้าของตน ปฏิเสธกฎเกณฑ์ของสังคมทั้ง
ปวง ใช้เทคโนโลยีในการเสริมความรู้ และมีเพศสัมพันธ์กับผู้ชายได้หลายคน
เพื่อหาความสุขใส่ตัว ภาพตัวแทนของผู้หญิงสมัยใหม่ในภาพยนตร์ไทยและ

ภาพยนตร์อเมริกันมีความคล้ายคลึงกันและแตกต่างกันในแง่ของวิถีการดำเนินชีวิต การแสดงออกที่มีต่อสังคมและคนรอบข้าง แต่ก็แฝงด้วยความเหงา และมีความแตกต่างกันในแง่ของการเลือกกำหนดรสนิยมทางเพศ การให้ความสำคัญกับครอบครัว และการได้รับการลงโทษจากสังคม และภาพตัวแทนของผู้หญิงหลังสมัยใหม่ในภาพยนตร์ไทยและภาพยนตร์อเมริกันมีความคล้ายคลึงกันในการรู้ความต้องการของตัวเอง การดำเนินชีวิต และมีความแตกต่างกันในแง่ของการใช้อำนาจของตนกับผู้ชาย เพื่อให้ประสบความสำเร็จหรือถึงยังเป้าหมาย

งานศึกษาของสุนันทา อิมประไพ (2551) **การสร้างภาพตัวแทนของผู้หญิงสุขภาพดีในนิตยสารสุขภาพและความงาม** ผลการวิจัยพบว่า นิตยสารสุขภาพและความงามทั้ง 2 ชื่อฉบับ มีการสร้างภาพตัวแทนของผู้หญิงสุขภาพดีขึ้นมาใหม่ นอกเหนือไปจากลักษณะของผู้หญิงที่มีการเอาใจใส่ดูแลสุขภาพกาย สุขภาพจิตใจ และสุขภาพสังคม ซึ่งลักษณะภาพตัวแทนของผู้หญิงสุขภาพดีที่ผ่านกระบวนการสร้างโดยนิตยสารสุขภาพและความงามนั้น สอดคล้องกับแนวคิดภาพตัวแทน คือ มีการคัดเลือกคุณลักษณะเด่นเพียงบางอย่างในรูปแบบของตัวแทนมาเป็นตัวกำหนดกรอบการรับรู้ของสังคม โดยนิตยสารสุขภาพและความงามทั้ง 2 ชื่อฉบับมีการนำเสนอภาพตัวแทนของผู้หญิงสุขภาพดีในลักษณะที่แตกต่างกันออกไป คือ นิตยสารสลิมมิ่งเน้นการนำเสนอในลักษณะผู้หญิงสุขภาพดีที่มีรูปร่างดีอย่างสุขภาพดีและดูแลรักษารูปร่างอยู่เสมอ ส่วนนิตยสารลิซ่าจะนำเสนอในลักษณะผู้หญิงสุขภาพดีที่มีการดูแลเอาใจใส่สุขภาพร่างกาย สุขภาพจิตใจ แพ้ชั้นการแต่งกาย และความสวยความงามไปพร้อมกัน ในส่วนของรูปแบบและเนื้อหาของ

การสร้างสัญลักษณ์ผ่านโฆษณาที่ปรากฏในนิตยสารสุขภาพและความงามนั้นพบว่า ลักษณะของเนื้อหาการโฆษณามีความสอดคล้องและเชื่อมโยงกับลักษณะภาพตัวแทนของผู้หญิงสุขภาพดีที่นิตยสารทั้ง 2 ชื่อฉบับนำเสนอ และมีความสัมพันธ์กับรูปแบบของสัญลักษณ์เพื่อการบริโภค โดยมีการถ่ายทอดความหมายโดยนัยให้กับสินค้าต่าง ๆ ผ่านทางรูปแบบโฆษณา คือ โฆษณา (Advertising) บทความเชิงโฆษณา (Advertorial) การจัดวางสินค้า / ตรายสินค้า (Product Placement) และโฆษณาแฝงที่ปรากฏในรูปของบทความ

งานศึกษาของกษริน วงศ์กิตติขลิต (2552) เรื่อง ภาพตัวแทนของพระสุริโยทัยในวรรณกรรมไทย ผลการวิจัยพบว่า “พระสุริโยทัย” ถูกประกอบสร้างและนำเสนอด้วยการใช้กลวิธีของการเล่าเรื่องให้เป็นภาพตัวแทนที่มีมิติหลากหลาย ภาพตัวแทนที่หลากหลายเหล่านี้ส่วนหนึ่งเป็นผลมาจากการตีความและการให้ความหมายแก่การสิ้นพระชนม์ กลางสมรภูมิของพระสุริโยทัยที่ต่างกันไป นอกจากนี้ภาพตัวแทนพระสุริโยทัยมีส่วนสัมพันธ์กับแนวคิดหรืออุดมการณ์บางประการในสังคมไทยภาพตัวแทนของพระสุริโยทัยในวรรณกรรมแบ่งได้เป็น 2 กลุ่มหลัก ได้แก่ (1) ภาพยอด ภรรยา และ (2) ภาพวีรสตรี ในภาพหลักแต่ละกลุ่มยังมีภาพย่อยที่เน้นมิติที่แตกต่างหลากหลาย ในตัวบทวรรณกรรมเรื่องหนึ่งสามารถนำเสนอได้มากกว่าหนึ่งภาพ แต่มักจะมีเพียงภาพที่โดดเด่นที่สุด ภาพเดียว กลวิธีการประพันธ์ที่ส่งผลให้ภาพตัวแทนของพระสุริโยทัยแตกต่างกัน ได้แก่ แก่นเรื่อง ประเภทของโครงเรื่อง การนำเสนอตัวละคร มุมมองในการเล่าเรื่อง การอ้างอิงและการใช้ภาษาแนวคิดสำคัญที่สัมพันธ์กับการประกอบสร้างภาพตัวแทนของพระสุริโยทัย ได้แก่ แนวคิดเรื่องวีรบุรุษ / สตรีและแนวคิดเรื่องความเป็น

ผู้หญิง ที่ทำให้ภาพตัวแทนของพระสุริโยทัยสามารถนำเสนอความคิดเรื่องสำนึกรักชาติ ความคิดเรื่องการเชิดชูสถาบันพระมหากษัตริย์และความคิดเกี่ยวกับลักษณะของสตรีที่พึงประสงค์ของสังคม

จากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเกี่ยวกับภาพแทนผู้หญิง ซึ่งภาพแทนเป็นภาพที่สร้างขึ้น ผู้ศึกษาจึงสนใจผ่านกระบวนการคำสอนบทเพลงกล่อมเด็ก ที่เป็นปัจจัยสร้างภาพตัวแทนให้ผู้หญิง

3. แนวคิดภาพแทน (Representation)

ภาพตัวแทนในเชิงการสร้างความหมาย (Constructionist Approach) ซึ่งตั้งอยู่บนความเชื่อพื้นฐานที่ว่า การนำเสนอภาพตัวแทนนั้นไม่ได้เป็นกระบวนการที่โปร่งใส หรือเป็นเพียงการถ่ายทอด สิ่งรอบข้างโดยตรงโดยไม่ได้มีการบิดเบือนหากแต่เป็นกระบวนการที่แอบแฝงการผลิตความหมาย กล่าวคือในขณะที่สิ่งรอบข้างไม่ได้มีความหมายในตัวของมันเอง หากแต่ผู้สร้างนำเสนอภาพแทนนั้น ใส้ความหมายลงไปในกระบวนการนำเสนอจากแง่มุมดังกล่าว ผู้สร้างนั้นมีความสำคัญอย่างมาก เนื่องจากเป็นผู้กำหนดกรอบและให้ความหมายกับสิ่งรอบข้างที่ไม่ได้มีความหมายในตัวมันเอง ตัวอย่างเช่น “ผู้หญิง” ไม่ได้มีความหมายในตัวมันเอง หากแต่เกิดจากการประกอบสร้างขึ้นจากวัฒนธรรมและค่านิยมทางสังคมและการนำเสนอภาพแทนซ้ำ ๆ ทำให้เกิดผู้หญิงขึ้นโดยผู้สร้างที่กำหนดความหมายและบทบาทของผู้หญิงให้เป็นไป ในยุคที่ชายเป็นใหญ่ ผู้หญิงจะถูกสร้างให้อ่อนแอ ทำงานในบ้าน แต่เมื่อมีการเรียกร้องสิทธิสตรีจากสตรีนิยมมากขึ้น ภาพแทนของผู้หญิงจึงเปลี่ยนไป เป็นผู้หญิงออกมาทำงานนอกบ้านได้

มีความสามารถทัดเทียมผู้ชาย เป็นต้น โดยภาพตัวแทนดังกล่าว จะถูกสร้างผ่านละครโทรทัศน์ การ์ตูน สื่อโฆษณา เป็นต้น (ภัทรศศิริ ช่างเจิม, 2559 : 34)

3.1 วิธีการสร้างภาพตัวแทน ได้อธิบายการสร้างภาพตัวแทนไว้ 2 ประการ คือ 1. การสร้างภาพตัวแทน ในบางสำนักได้บอกไว้ว่าอาจเป็นการสะท้อนความเป็นจริงทางด้านค่านิยม วัฒนธรรม ความเชื่อทางสังคมในแต่ละบริบทของคนส่วนใหญ่ เช่น การสะท้อนภาพของผู้หญิงในสังคมอเมริกันยุคสมัยใหม่ที่ปรากฏในสื่อภาพยนตร์และภาพยนตร์การ์ตูนที่มีความเป็นหญิงที่เปลี่ยนไปจากแต่เดิมที่ผู้หญิงเป็นแม่บ้านเลี้ยงลูก ดูแลสามี กลายมาเป็นผู้หญิงที่เก่ง ออกมาทำงานนอกบ้านสามารถทำงานเลี้ยงครอบครัวได้โดยไม่ต้องพึ่งผู้ชาย เป็นต้น

3.2 การสร้างภาพตัวแทนที่เกิดจากการสร้างความหมายผ่านกระบวนการทางความคิดของผู้ส่งสาร โดยผู้ส่งสารในที่นี้อาจหมายถึง ผู้ผลิตหรือผู้จัดทำการสร้าง ผู้ส่งสารจะทำการใส่ความคิด ความหมายใหม่ ๆ เข้าไปในภาพตัวแทนนั้น ๆ จากภาพตัวแทนเดิมอาจมีแนวคิดเรื่องเก่าอยู่ และผู้ส่งสารแต่งเติมสร้างความหมายเพิ่มเติมเข้าไป หรือลบแนวคิดเรื่องเดิมออกจากภาพตัวแทนบางส่วนหรือลบทั้งหมด เพื่อประกอบสร้างความหมายใหม่เข้าไปแทนเป็นการสร้างภาพตัวแทนดูเป็นเหมือนเรื่องจริงผู้รับสารก็จะตีความตามแต่ละความเข้าใจส่วนบุคคล (สรารักษ์ โจรนพฤกษ์, 2557, น. 29)

จากแนวคิดของภาพแทนที่กล่าวมาข้างต้นสรุปได้ว่า ภาพแทนเป็นการนำเสนอความจริงผ่านบทเพลงกล่อมเด็กภาคใต้ ผ่านกระบวนการทัศน์ของผู้สร้างภาษาเพื่อให้คนในสังคมได้รับรู้เกี่ยวกับความหมายโดยที่มีการเน้นย้ำความหมายจากมโนทัศน์ในความคิดของเราผ่านทางภาษา แต่ภาพแทน

ไม่ได้เป็นเครื่องบ่งชี้ความจริง ว่าความจริงเป็นเช่นไรแต่ชี้ให้ทราบว่าคนในสังคมคาดหวัง และเชื่อในสิ่งที่น่าสนใจ

4. การวิเคราะห์ตัวแทนความเป็นหญิงที่ปรากฏในเพลงกล่อมเด็ก

ในส่วนนี้จะนำเสนอการสร้างภาพตัวแทนผู้หญิงในเพลงกล่อมเด็กภาคใต้ จากการยกตัวอย่างบทเพลงที่มีเนื้อหาสาระเกี่ยวกับผู้หญิงในมิติต่าง ๆ ดังรายละเอียด

4.1 ภาพแทนผู้หญิงที่ไม่มีความรู้ความชำนาญในงานบ้านงานเรือน

งานที่ถูกนำไปเชื่อมโยงไว้กับความเป็นหญิง คือ งานบ้าน การทำอาหาร งานที่เป็นหน้าที่ของผู้หญิง คือ การทำอาหาร งานฝีมือและงานประดิษฐ์การนำเสนอให้ผู้หญิงชำนาญเรื่องงานบ้านงานเรือนเป็นการนำเสนอที่ตรงกับภาพความเป็นกุลสตรีและตามที่ต้องการ เพราะสังคมกำหนดให้หน้าที่ดังกล่าวเป็นหน้าที่ของสตรีที่พึงปฏิบัติ ผู้หญิงที่บกพร่องในหน้าที่นี้หรือทำไม่เป็นจะถูกตำหนิ เช่น

โลกสาวเห่อ	เขาชาวเรินกลาง
ได้ผ้าขุนนาง	ไม่ไร้แต่งโตก
หยิบถั่วดั่งผาง	หยิบขามดั่งโซลก
ไม่รู้แต่งโตก	ลูกสาวชาวเรินกลาง

(พัทลุง)

โลกสาวชาวเรินหัวนอน	แม่ใช้ให้แกงบอบ
แกงจนหัวนึ่ง	แม่ให้แกงตุกจุกทั้งเจียง
ดอกทองเนื้อเกลี้ยง	รู้แต่จะเลี้ยง...เฮ้อ..เห้อ..ผิว..

ฮาเอ้อ.....เห้อ...โลกสาวเห้อ	โลกสาวชาวเรินตก
ขึ้นนั่งตีนครก	นมยานโตงเตง
เวลาซี้คร้าน	ขอมสารไม่เต็มแฝง
นมยานโตงเตง	โลกสาวชาวเรินตกเห้อ

(พัทลุง)

จากบทเพลงกล่อมเด็กบทนี้สะท้อนให้เห็นถึงผู้หญิงที่ไม่มีความรู้ความสามารถในการทำงานบ้านงานเรือน ไม่รู้เรื่องราวการทำกับข้าว ผู้หญิงที่ทำอะไรไม่เป็นแล้ว ยังคิดจะมีสามีดูจากเพลงกล่อมเด็กที่บอกว่า “แกงปลาตุก จุกลงทั้งเงียง” แสดงให้เห็นว่าผู้หญิงคนนี้ขาดความรู้ในการทำข้าวปลาอาหาร ในที่นี้คือ การทำปลา ไม่เอาเงียงปลาออกก่อนจะใส่ลงหม้อแกงสุรूपคือ ทำอะไรไม่เป็น จะทำอะไร สักครั้งต้องถามแม่สามีทำให้คนอื่นมองผู้หญิงคนนี้ว่า ทำกับข้าวให้สามีกิน ยังไม่เป็นแล้วรียากจะเอาสามี

4.2 ภาพแทนผู้หญิงด้านการครองตน

สังคมภาคใต้มีคำสอนให้ตระหนักว่าผู้หญิงต้องรักษานวลสงวนตัว จะต้องรักษาความบริสุทธิ์ และชื่อเสียงเอาไว้จนกว่าจะแต่งงานกัน หากชายไม่มาสู่ขอก็ต้องเก็บเนื้อเก็บตัว รู้จักสงวนท่าที แม้รักชายใดก็ต้องเก็บเอาไว้ในใจไม่แสดงออกมาให้เห็น โดยถ้าปฏิบัติตามจะทำให้เกิดผลดีต่อตนเองหากไม่ปฏิบัติตามนี่ถือว่าเป็นประเพณีเสียหายอย่างร้ายแรงและเป็นสิ่งที่น่าละอายที่สุด ในเพลงกล่อมเด็กปรากฏคำสอนที่มีเนื้อหาคำสอนสตรีที่ไม่รักษานวลสงวนตัวอยู่หลายบท เช่น

ฮา...แฮ้อโลกสาวเหอ	โลกสาวเรินตก
อยู่ร่างพลกพลก	เล่นตามบ่าวถกไปถึงคอน
บ่าวถกแกใจดี	แก่เซ้อลูกส้มหลุมพิกับห้วมน
เล่นตามบ่าวถกไปถึงคอน	บ่าวถกกอดนอนเหอ.....รุ่ง

เพลงกล่อมเด็กบทนี้ เป็นคำสอนระหว่างแม่และลูกสาวที่สอนให้ลูกสาว ปฏิบัติไปในทางที่ดี ให้ลูกปฏิบัติตามจารีตประเพณี เพื่อให้ผู้ขยามาสู่ขอเป็นจารีตที่กำหนดบทบาทและสถานภาพเพศหญิงให้เชื่อฟังและทำตาม

กล้วยพังลาเหอ	กล้วยพังลาหิวเหี่ยว
ลูกสาวแม่คนเดียว	แม่หวังไว้กินควาย
ข้างปากตูปิด	ข้างกำ ทูทะลาย
หวังไว้กินควาย	ลูกสาวแม่คนเดียว

(จรรยาศักดิ์ บุญญาพิทักษ์, 2554, น. 36)

จากบทเพลงกล่อมเด็กดังกล่าวข้างต้น เป็นคำสอนระหว่างแม่และลูกสาวที่สอนให้ลูกสาวปฏิบัติไปในทางที่ดีให้ลูกปฏิบัติตามขนบธรรมเนียมตามประเพณีหวังว่าลูกสาวได้มีพิธีมงคลสมรสตามธรรมเนียมไทย “หวังไว้กินควาย” คือการได้จัดพิธีเลี้ยง ฉลองการแต่งงาน มีงานเลี้ยงเพื่อเป็นเกียรติแก่ครอบครัว เพราะครอบครัวมีลูกสาวเพียงคนเดียว

4.3 ภาพแทนการประกอบอาชีพ

ในเพลงกล่อมเด็กภาคใต้ ปรากฏอาชีพหลายตอน แสดงให้เห็นถึงอาชีพสำคัญของผู้หญิงไว้ สมัยก่อนการทอผ้ามีทุกบ้าน เป็นอุตสาหกรรม

ครัวเรือน ผู้หญิงทุกคนต้องทอผ้าเป็น พอเริ่มเป็นสาวก็หัดทอผ้าจนชำนาญ ชีวิตที่เกี่ยวข้องกับผ้าทอจึงมีปรากฏให้เห็นทั้งวรรณกรรมสุภาษิต คำพังเพย คำบอกเล่าของผู้เฒ่าผู้แก่ว่าการทอผ้าเป็นงานของผู้หญิง ที่แสดงความเป็นหญิงอย่างแท้จริง เป็นหน้าที่ที่ผู้หญิงจะมีครอบครัวต้องทำหน้าที่นี้ได้สมบูรณ์ โดยดูจากความสามารถในการทอผ้า (วิวัฒน์ จุฑะวิภาต 2555 : 41) ดังรายละเอียด

โลกสาวเหอ	โลกชาวบ้านชายเล
ทอโหกไม่ขาดเก	ได้อินเขาว่าอ้อมาขอ
ชายตายชายใหม่	โลกไหลชายหนมกอ
ได้อินว่าเขาอ้อมาขอ	สองซ่อไม่พอ.....เหอ...กัน

ทอโหก

ฮาเอ้อ..เหอ..ทอโหกเหอ	ทอฟิมสิบเส
น้ำไหลใต้เด	ทอลายโลกหวาย
ผืนหนึ่งไ่ว่ங	ผืนหนึ่งไ่ว่ขาย
ทอลายโลกหวาย	ชายแหล่วพาพันไป

(พัทลุง)

ทอโหก	ทอด้วยตรนลาย
หยาบหยาบคายคาย	พี่ชายว่าจะมาขอ
โหกขาดไม่ต่อ	สวายน้อยช่างทอเหอ....โหก

ทอโหกห่อ	ทอฝีมสามสิบสอง
ทอดอกเข็มทอง	ทอสองเดือนครึ่ง
ไม้ไผ่นวลน้อง	ใครหอนทอลิ่ง
ทอสองเดือนครึ่ง	ข้างบนขึ้นราชาว

จากบทเพลงกล่อมเด็กดังกล่าวข้างต้น การทอผ้าหรือ “ทอโหก” เป็นกิจวัตรประจำวันของผู้หญิงชาวบ้าน เป็นการแสดงให้เห็นวิถีปฏิบัติของสาวชาวบ้านที่ปรากฏในเพลงกล่อมเด็กภาคใต้ ความรู้ในงานบ้านงานเรือนเป็นหน้าที่ของผู้หญิงทุกคน เพื่อเตรียมไว้เป็นแม่บ้านที่ดี จึงมีการฝึกฝนตั้งแต่วัยเยาว์ เป็นงานที่สำคัญได้แก่งานเย็บปักถักร้อย โดยเฉพาะงานทอผ้า ผู้หญิงในสมัยก่อนทุกคนต้องทอผ้าเป็น และทอได้หลากหลาย หลากรูปแบบ ย้อมผ้าได้สดใสสวยงาม (วีระศักดิ์ บุญญาพิทักษ์, 2535, น. 69)

อนึ่ง ในประวัติศาสตร์เมืองสงขลา มีการกล่าวถึงการพาผู้หญิงช่างทอหูกไป และพวกผู้ชายก็พาไปทำมหาดเล็กมีเรื่องราวดังนี้

เมื่อ พ.ศ. 2320 ผู้ว่าราชการเมืองสงขลา (หลวงสุวรรณคีรีสมบัติ) หมางใจกับผู้ว่าราชการเมืองนครศรีธรรมราช ในเรื่องเจ้าพระยานครศรีธรรมราช มีหนังสือให้กรมการออกเก็บเอาผู้หญิงช่างทอโหก (หูก) และบุตรสาวกรมการบุตรสาวราชการเมืองสงขลาพาไปเมืองนครศรีธรรมราชหลายสิบคน เมื่อผู้ว่าราชการเมืองสงขลาทราบทูลให้พระเจ้ากรุงธนบุรีทรงทราบ จึงโปรดเกล้าฯ ให้มีการตราถึงเมืองนครศรีธรรมราชให้ยกเมืองสงขลาขึ้นต่อกรุงธนบุรี (เขาวเรศ ศิริเกียรติ, 2521, น. 237-238)

การทำนา

ทึมข้าว

ฮา เห้อ ทึมข้าวเหอ
บ่าว ๆ มามาก
อ่ยาร้อนใจไปเหลยสาวเหอ
หมใบแดงยอ

ทึมข้าวสามสาก
ทึมใบแดงยอ
ต่อโพรข่างเข้าบ่าวอี่มาขอ
มาขอนางไรจันทร์ เหอ

ทองคอง

ทองคองเหอ
ข้าวมันทั้งทอง
ผันแลไปข้างนอก
มีใครช่วยเก็บช่วยเกี่ยว
ครีอน้องเห้อ
เมื่อเจ็บฟุงเยี้ยว
เห็นชายเดินมา
นั่งลงตีนครก

หน้าวงต้องเหอ
มีใครช่วยเก็บช่วยเกี่ยว
รอกหมันกินยังแต่เรียว
นะทองคองหน้าวงด้วงเห้อ..เห้อ
ครีอสาวทึมสากเดียว
นั่งลงตีนครก
ซักผ้าปิดอก
หยกหยกตามชายไป....เห้อ

จากบทเพลงดังกล่าวข้างต้นการทำนาเป็นกิจกรรมหลักในการดำรงชีวิตของคนไทยในสังคมภาคใต้ ทั้งเป็นไปเพื่อการยังชีพและเป็นไปเพื่อการค้าขายแลกเปลี่ยนในระบบเศรษฐกิจ ที่สะท้อนให้เห็นวิถีชีวิตความเป็นอยู่ของการประกอบอาชีพทำนาแบบดั้งเดิม อุปกรณ์เครื่องมือเครื่องใช้ในการทำนา

อาหาร

เพลงกล่อมเด็กภาคใต้ปรากฏขนมต่าง ๆ ดังนี้

ฮา....เอ้อ....บ้านนี้เหือ	ได้มีเด็กขี้ร้อง
สองคนพี่น้อง	เที่ยวร้องขายหนมบ้า
ชื่อน้ำผึ้งโคกโพธิ์ ²	ทำหนมโคเทพา ³
เที่ยวร้องขายหนมบ้า	นำเกลียดแม่ค้า เอ้อ เหอ ชาย

บทเพลงนี้ปรากฏภาพแทนผู้หญิงที่มีอาชีพขายขนมบ้า ลักษณะของขนมนี้มีรูปกลมแบน คล้ายเงินเหรียญบางครั้งก็เรียกว่า ขนมบะ ในการทำบุญสารทเดือนสิบของชาวนครศรีธรรมราชใช้ขนมบ้า เป็นขนมหนึ่งในบรรดา 5 อย่างทำบุญ การใช้ขนมบ้าเป็นสัญลักษณ์หมายถึง “บุพชน” ได้ใช้เล่นสะบ้าต้อนรับสงกรานต์ (ดิเรก พรตตะเสน, 2515, น. 24) และขนมอีกชนิดหนึ่งคือ ขนมโค ลักษณะคล้ายขนมต้มขาวสอดไส้และคลุกมะพร้าว

ภาพแทนผู้หญิงถูกสร้างผ่านเพลงกล่อมเด็กที่นำเสนอให้มีลักษณะเป็นไปตามความต้องการของผู้ชายผ่านความเป็นหญิง เช่น มีความชำนาญในการประกอบอาชีพ การทำขนม คำสอนสตรี

นอกจากนี้ ก็ยังมีการเพาะปลูกพืชต่าง ๆ เช่น ผักสวนครัว มะพร้าว ตาลโตนนட் พร้อม ๆ กับเก็บผัก จับปลา ล่าสัตว์ เพื่อใช้เป็นอาหาร ดังปรากฏ

² โคกโพธิ์ คือ อำเภอหนึ่งในจังหวัดปัตตานี เป็นย่านชุมทางครั้งก่อน

³ เทพา คือ อำเภอหนึ่งของจังหวัดสงขลา มีเขตติดต่อกับอำเภอโคกโพธิ์

จากเพลงกล่อมเด็กที่สะท้อนให้เห็นการทำมาหากินของผู้หญิงบนวิถีการผลิตแบบยังชีพ ดังนี้

เข้าไปในสวนเหอ	หน้าแหล่แจ่มแฉ่มเหมือนสันทัด
เข้าไปชมผักหมักหัด	แต่กกังใบลัดฟั้งลัดใบ
เข้าไปชมผักซีล่อม	ลูกเชื้อหัวหอมงามสุกใส
ผักกาดลาดใบ	งามอยู่เท่าใน.....สวน
คือน้องเหอ	คือต้นม่วงครวญ
ลูกสุกแดงทั้งสวน	มีงูและเสื่อร้าย
ใครใครเข้าไปเก็บ	ผักถั่วตอกดอกไม้
มีงูและเสื่อร้าย	อยู่ใต้ต้นม่วง.....

(อดิศร ศักดิ์สูง, 2550, น. 36)

จากข้อความที่ปรากฏดังกล่าว ภาพแทนผู้หญิงมีบทบาทสำคัญในแง่การผลิตเพื่อใช้ในครอบครัว

4.4 ภาพแทนการแต่งงานข้ามเชื้อชาติ

ในตำนานเพลงกล่อมเด็ก ให้ภาพว่าหลายชุมชนในภาคใต้มีลักษณะเป็นสังคมเปิดที่มีผู้คนหลากหลาย ผู้คนท้องถิ่นใกล้เคียงไปมาหาสู่กันและยังให้ภาพว่าการแต่งงานข้ามเชื้อชาติเกิดขึ้นมานานแล้วในสังคมภาคใต้ โดยเฉพาะการแต่งงานกับชาวจีนชาวอินเดีย ทำให้เกิดการผสมผสานวัฒนธรรม ความเชื่อ และค่านิยมต่าง ๆ ดังตัวอย่างเพลงกล่อมเด็กที่ว่า

“เพลงนกเขาขุดข้าว”

...ฮา...เอ้อ..นกเขาขุดข้าวเหอ นกเป่ล้ามันขันกันจ้อแจ

ลูกไม่ฟังคำพ่อแม่ จะดีสักแคไหน

ได้แขกเอาแขก ได้ไทยเอาไทย

จะดีสักแคไหน ลูกไม่ตามคำพ่อแม่..เอ้อ...เหอ

“เพลงโลกสาว”

โลกสาวเหอ โลกสาวเรินติน

เทียมได้ฝัวจีน นอนสาดเจ็ดชั้น

เมื่อได้ฝัวไทย ผืนไหนผืนนั้น

นอนสาดเจ็ดชั้น โลกสาวชาวเรินติน”

(ทวีลักษณ์ พลราชม, 2562, น. 372-373)

ภาพแทนผู้หญิงปรากฏหลักฐานในศิลาจารึกที่มีการบันทึกเรื่องราวของผู้หญิงพื้นเมืองที่ได้แต่งงานกับชาวอินเดีย ซึ่งสะท้อนความหลากหลายของผู้คนที่เข้ามาอาศัยอยู่ในภาคใต้ มีการบันทึกว่าหญิงชาวพื้นเมืองได้แต่งงานกับพราหมณ์ ข้อสรุปดังกล่าวสอดคล้องกับข้อเท็จจริงทางประวัติศาสตร์บางแหล่งที่ระบุว่า มีพวก “ฮู” หรือพ่อค้าอินเดีย 500 ครอบครัวและมีพวกพราหมณ์อีกนับพันคนเข้ามาอาศัยทางภาคใต้ จำนวนหนึ่งมาแต่งงานกับสตรีชาวพื้นเมืองและตั้งรกรากอยู่ที่นั่นในพุทธศตวรรษที่ 18 (ทวีลักษณ์ พลราชม, 2562, น. 365)

นอกจากนั้น ยังมีการกล่าวอ้างถึงเหตุการณ์ในเรื่องเกี่ยวกับบทบาทของชาวจีนทางด้านเศรษฐกิจไทย พบมีชาวจีนที่รับราชการเป็นขุนนางทางใต้

อีกตระกูลหนึ่งคือ หู หยาง ต้นตระกูลของเขา เป็นชาวฮกเกี้ยนที่มาจากตำบล ซี - ซิง ในเมืองจาง - โจว มาถึงสงขลาโดยเรือสำเภามาจากฟูเกี้ยน เมื่อ ค.ศ. 1750 (พ.ศ. 2293) ขณะที่ยังอายุได้ 34 ปีมีอาชีพทำสวนผักและทำประมงอยู่ที่ สงขลา ต่อมาแต่งงานกับหญิงชาวไทย เมื่อสมเด็จพระเจ้ากรุงธนบุรีเสด็จนำ กองทัพไปยังเมืองนครศรีธรรมราชและสงขลา หู เข้าเฝ้าและทูลเกล้าฯ ถวายยาสูบ 50 ลังและทุกสิ่งที่เขาถืออยู่แต่พระองค์สมเด็จพระเจ้ากรุงธนบุรี จึงแต่งตั้งให้หูหยางเป็นนายอากรรังนกที่เกาะนอกฝั่งสองเกาะ และแต่งตั้ง ให้เป็นขุนนางตำแหน่งหลวง และยังทรงนำบุตรชายของเขาชื่อหู เหวิน เหยากลับมายังกรุงธนบุรีในฐานะองครักษ์ต่อมายังทรงเลื่อนยศตำแหน่งให้ หูหยางเป็นเจ้าของเมืองสงขลาด้วย และแม้เมื่อเปลี่ยนแผ่นดิน บุตรชายของหู หยางก็ยังได้ตำแหน่งเจ้าเมืองสงขลาต่อจากบิดา (วรางคณา นิพัทธ์สุขกิจ, 2562, น. 254) ภาพแทนผู้หญิงที่เกิดขึ้นดังกล่าวจึงสะท้อนการแต่งงานกับ คนต่างวัฒนธรรม

4.5 ภาพตัวแทนด้านความงาม

ในด้านภาพแทนความงามของผู้หญิงจากเพลงกล่อมเด็กภาคใต้ ปรากฏ ดังนี้

เพลงต้นดีป्ली

ฮาเหอดอกดีป्ली	เครื่องดนตรีป्ली
สาวนอยนั้นโยตี	แปลกที่วาดำ
ถาโครมาขอ	ตกรสรอยคลองคอกโลกคำ ⁴
แปลกที่วาดำ	กำเนิดเกิดมา เหนเอง

(นิตยา ชูดำ, 2550, น. 93)

จากบทเพลงต้นดีป्ली ภาพตัวแทนด้านความงาม ถูกให้ความหมายผ่านบทเพลงต้นดีป्ली กล่าวถึงการเกี่ยวพาราสีกัน ด้วยการชมความงามของหญิงสาวที่งามคมขำ มีผิวดำโดยเปรียบเทียบกับผู้หญิงเหมือนดอกดีป्लीที่มีสีดำเมื่อผู้ชายมองก็รู้สึกถูกใจจนอยากจะไปสู่ขอแต่งงาน

ในเรื่องของฟัน ที่ผู้หญิงนิยมตกแต่งฟัน โดยภิญโญ จิตต์ธรรม ได้กล่าวถึงการแต่งฟันไว้ดังนี้

ในช่วงระยะเวลาประมาณ 40 ปีกว่ามาแล้ว ชาวไทปักษ์ใต้ ที่เริ่มเข้าสู่วัยหนุ่มสาวนิยมการแต่งฟันโดยรับถือปฏิบัติกันมาแล้วแต่โบราณ ช่างแต่งฟันเขามีหินผิวดม แผ่นบาง ๆ และกลม ๆ หลายขนาดเมื่อจะแต่งให้ผู้จะแต่งคาบลูกหมากสุกปอกเปลือก เพื่อให้ปากอ้าแล้วช่างก็ใช้หินถูแต่งให้สวยงามตามความต้องการ เรียกว่า รอฟัน หรือกรอฟัน หรือเลื่อยฟัน การแต่งฟันถือว่าเป็นเรื่องหนึ่งในการปรุ้งโฉมให้สวยงามและเป็นเสน่ห์ อย่างยิ่ง สำหรับการทำความสะอาดฟันที่ปรากฏในเพลงกล่อมเด็กภาคใต้มีดังนี้

---

⁴ ดอกดีป्ली หมายถึง พริกชี้หนู, โยตี หมายถึง หนาดาดิ สวย, โลกคำ หมายถึง ลูกประคำ ตก หมายถึง การเรียกสินสอด, กำเนิด หมายถึง เกิด

ไก่อั้นเหื้อ	ชั้นมากก็ก้อง
หวันเย็นนาคูด ⁵ ร้อง	ไก่อทองสอนชั้น
ยกขึ้นเออะแล้แม่	ไปแลโนราห์มันแข่งแล้ว
หียบไม้มาสีฟัน	หียบแม่ชั้นทองมาบัวปาก
โนราสีมาก	ปากหมมณฑล...ใจ

จากเนื้อหาในบทเพลงดังกล่าว การปรากฏความสวยงามของร่างกายก็มีจุดเปลี่ยน จากเดิมที่ผู้หญิงไทยนิยมกินหมากปากแดง ฟันดำ ก็ถูกห้ามให้เลิกกินหมากอีกต่อไปและให้ฟันขาวอีกด้วย โดยรัฐได้ออกประกาศเชิญชวนให้เลิกกินหมากก่อน สังเกตได้ว่า ในยุคก่อนสังคมให้ค่าความงามว่าผู้หญิงสวยต้องมีฟันดำดั่งนิล ผู้หญิงก็ต้องไปย้อมฟันให้เป็นสีดำเพื่อให้มีความตามสังคมนั้นดังปรากฏในเพลงกล่อมเด็กภาคใต้ เมื่อมาถึงยุคที่รัฐต้องการเปลี่ยนแปลงประเทศให้มีความศิวิไลซ์ ความงามที่เคยถือว่าเป็นความงามในอดีตก็ถูกเปลี่ยนแปลงไปตามที่รัฐสร้างและกำหนดให้มีความงามที่สอดคล้องกับมาตรฐานความงามที่รัฐเป็นผู้ควบคุม (วาริฐฐา ฐาวโรฤทธิ์, 2551, น. 110)

---

⁵ หวัน คือ ตะวัน, กิดก้อง คือ เสียงไก่อั้นมาเสียงดังกิดก้อง, นาคูด คือ นกกะปูด, หวันเย็น คือ ตอนเย็น, ยกขึ้นเออะแล้แม่ คือ ลูกขึ้นเออะแม่, โนรามันแข่ง คือ มโนราห์แข่งกัน, โนราสีมาก คือ ชื่อคณะมโนราห์คณะหนึ่ง, ปากหมมณฑลใจ คือ ชื่อเสียงหอมฟังคนคิดถึงกันมาก

4.6 ภาพแทนด้านความเป็นแม่

เพลงกล่อมเด็กภาคใต้เป็นเพลงที่ขับร้องเพื่อให้เด็กเกิดความรู้สึกเพลิดเพลินในขณะนอนหลับ จะแสดงเนื้อหาให้เด็กซึ่งอยู่ในฐานะผู้ฟังรับรู้ถึงความรัก ความหวังใย รวมถึงการอบรมสั่งสอนพฤติกรรมที่พึงประสงค์ของสังคม อันเกิดจากความรักความปรารถนาดีที่มีต่อตัว เด็กปรากฏอยู่ในเนื้อหาของบทเพลง ดังตัวอย่าง

นอนเถิดน้องนอนเหอ	นอนให้หลับไหล
อย่าได้ตระหนกตกใจ	ทั้งในสนธยาราตรี
ความเจ็บเจ้าอย่าเข้าใกล้	ความไข้เจ้าอย่าได้มี
ทั้งในสนธยาราตรี	อย่ามีความทุกข์เหลือ

จากบทเพลงข้างต้นแสดงให้เห็นถึงความรัก ความปรารถนาดีที่มีต่อเด็ก ที่สอดแทรกอยู่ในเนื้อหาของบทเพลงในขณะที่ยกกล่อมให้นอนหลับ ความมุ่งหวัง ที่ไม่ยอมให้เด็ก “ตระหนกตกใจ ทั้งในสนธยาราตรี” ให้เห็นถึงความรัก ความห่วงหาอาทร ความหวังใยที่มีต่อเด็ก โดยไม่ต้องการให้ “ความเจ็บเจ้าอย่าเข้าใกล้ ความไข้เจ้าอย่าได้มี” เป็นการบอกกล่าวถึงความมุ่งหมายให้ เด็กเกิดความสุข ความสบาย ห่างไกลจากโรคภัยไข้เจ็บต่าง ๆ

นางแม่เหอ	ที่เลี้ยงลูกมารักชายาก
พอลูกตกฟาก	บนควายเขาทอง
เดือนเสเดือนห้า	โนรามากแอกไห้ลยน้อย
บนควายเขาทอง	ให้ชีวิตลูก

แสดงให้เห็นถึงความรักที่ “นางแม่” หรือแม่มี ต่อลูก ซึ่งเมื่อลูก “ตกฟาก” หรือเกิดมาแล้ว “รักษายาก” หรือเลี้ยงดูยากลำบากกว่าเด็กปกติทั่วไป หรืออาจจะมีโรคประจำตัวทำให้ผู้เลี้ยงดูมีความเป็นห่วงในตัวเด็ก จึงกล่าววนบนานต่อสิ่งศักดิ์สิทธิ์ ให้ช่วยเหลือ ดูแล ค้ำครอง “ให้ชีวิตลูก” หรือเด็กมีความสมบูรณ์กว่าที่เป็นอยู่ ถึงแม่ของที่จะนำมา ถวายจะเป็นของที่หายากลำบากหรือไม่อยู่จริงก็ตาม ภาพแทนความเป็นแม่ เป็นการสร้างอย่างหนึ่งของสังคมที่ต้องการผลักดันหน้าที่ความเป็นแม่ให้เป็นหน้าที่หลักของสตรีเพศ

4.7 ภาพแทนด้านการนับถือศาสนา

ในเพลงกล่อมเด็กภาคใต้สะท้อนให้เห็นความเชื่อในหลักพุทธศาสนา ว่ามีอิทธิพลต่อการดำเนินชีวิต ในภาคใต้จะพบว่ามีการประเพณีที่แสดงให้เห็นถึงความผูกพันระหว่างการดำเนินชีวิตกับหลักศาสนาและความเชื่อในสิ่งเหนือธรรมชาติ และได้ถ่ายทอดความสัมพันธ์ดังกล่าวออกมาในรูปของประเพณี ดังปรากฏในงานศึกษาของอดิศร ศักดิ์สูง (2550) ศึกษาเรื่อง “ผู้หญิงในสังคมชนบท : การศึกษาเชิงประวัติศาสตร์ บริเวณคาบสมุทรสทิงพระ จังหวัดสงขลา พ.ศ. 2504 - 2550” ได้กล่าวถึง ภาคใต้ที่ได้รับอิทธิพลความเชื่อศาสนามาแต่โบราณ โดยมีลักษณะผสมผสานระหว่างศาสนาพราหมณ์ พุทธศาสนาแบบหินยาน พุทธศาสนาแบบมหายานและพุทธเถรวาทแบบลังกา ซึ่งยังคงมีอิทธิพลต่อคตินิยมและแนวปฏิบัติของผู้หญิงที่พุทธศาสนิกชนที่มีต่อผู้หญิงดังกล่าวนั้น จะเห็นได้จากการเสื้อมใส่ในพระพุทธรูปศาสนาในเพลงกล่อมเด็กนื่องนอน

น้องนอน

ฮาเหือ น้องนอนเหอ	พีเข้าไปคอนสักเดียว
ไปเชือข้าวเหนียว	ทำต้มลากพระ
โลกโลกแพงแพง	อี้แดงไม่ละ
ทำต้มลากพระ	ไม่ละสักวัน เอ้อ เทอ คนเดียว

น้องอุทัย

ครือน้องเหอ	ครือน้องอุทัย
ผัดแป้งแต่งไร	อุทัยไปพึ่งเทศหนา
ยกมือขึ้นไหว้	ไปทั้งซ้ายทั้งขวา
อุทัยไปพึ่งเทศหนา	สาธุโหมทนาบุญ เหอ

(นครศรีธรรมราช)

4.8 ภาพแทนผู้หญิงที่ต้องพึ่งพาผู้ชาย

สังคมทางภาคใต้ ในอดีตนิยมการแสดงมนโหราห์มาก ถ้าได้ลูกสาวได้แต่งงานด้วยแล้วจะเป็นที่พอใจมาก เรื่องนี้ปรากฏอยู่ในจดหมาย ประพาสหัวเมืองปักษ์ใต้ของรัชกาลที่ 6 (หน้า 146) ความว่า

“เจ้าคุณรัชฎาเล่าว่า เมื่อแรก ๆ ท่านมาเป็นเจ้าเมืองตรังนี้ เป็นธรรมเนียมของผู้ชายไปขอลูกสาว ฝ่ายบิดามารดาถามก่อน 2 ข้อ คือ รำโนห์ราเป็นหรือไม่กับขโมยควายเป็นหรือไม่ ถ้าไม่เป็นทั้ง 2 อย่างไม่ยอมยกลูกสาวให้ เพราะบิดามารดาแลไม่เห็นว่าจะเลี้ยงเมียได้อย่างไร”

คุณสมบัติการรำโนห์รานั้น เมื่อพิเคราะห์ดูแล้วเป็นผู้มีความสามารถ ด้านกำลังกาย มีความอดทนเข้มแข็ง จากทำรำนด้านสติปัญญา จากการร้องถือเป็นการเล่นให้เป็นผู้ฉลาด ไหวพริบดี รู้จักสมาคม ซึ่งด้วยร่างกายที่แข็งแรงเมื่อทำนาทำสวนย่อมเป็นผู้ที่อดทนขยันในการทำงาน หากยังแสดงโนห์ร่าย่อมจะมีรายได้สูงพอเลี้ยงครอบครัว ส่วนการลักขโมยควายเป็นหรือไม่นั้น คือ เป็นการทดสอบความสามารถในทางนักร้อง ซึ่งต้องฉลาดในเชิงนักร้อง และกว้างขวางพอที่จะคุ้มครองครอบครัวได้

ปรากฏอยู่ในบทเพลงที่ผู้ใหญ่จะเลือกคู่ให้แก่บุตรสาว ถือเป็นสิ่งสำคัญมากต่อสังคมในอดีต เพื่อให้ฝ่ายชายเป็นผู้ดูแลรวมถึงการเป็นผู้นำครอบครัว ดังบทเพลงกล่อมเด็กที่ว่า

ฮา...เอ้อ...โลกสาวเหอ	โลกชาวเรินตกตีนสุด
ตัวขาวสำอางดอกพุด	นางแม่หวงไว้ให้โนรา
น้ำขุ่นไม่ให้ลูกอาบ	แบ่งหยาบไม่ให้ลูกทา
นางแม่หวงไว้ให้โนรา	ต่อใจจะมาขอ..เอ้อ...เหอ

(วาริฎฐา ฐาวโรฤทธิ, 2551, น. 110)

จากเนื้อหาของบทเพลงดังกล่าว เป็นการสร้างคุณค่าอำนาจทางสังคมให้กับผู้ชายตามความเชื่อตามสังคมที่ผู้หญิงต้องมีการพึ่งพิงและการให้ความสำคัญในการเลือกคู่ชีวิตซึ่งการแต่งงาน หมายถึง การเพิ่มแรงงานให้ครอบครัวฝ่ายหญิงด้วย

5. สรุปผลและอภิปรายผล

ภายใต้โครงสร้างวัฒนธรรมที่ยึดถืออำนาจชายเป็นใหญ่ มีจารีตและธรรมเนียมปฏิบัติมากมายที่ควบคุมให้ผู้หญิงเป็นเพศที่ต้องพึ่งพิง หรืออยู่ใต้กฎอภินิหารของชายมาตั้งแต่อดีต ซึ่งแนวคิดความเชื่อดังกล่าวสะท้อนผ่านบทเพลงกล่อมเด็กได้อย่างชัดเจน ทำหน้าที่เป็นกระจกสะท้อนความจริงในแต่ละยุคสมัย ซึ่งเพลงกล่อมเด็กนั้นมีส่วนช่วยในการขัดเกลาสังคม ที่ยังคงมีอิทธิพลมาจนถึงปัจจุบัน

ภาพแทนผู้หญิงที่ถูกสร้างให้มีความเกี่ยวข้องกับเรื่องเพศได้ถูกผลิตซ้ำผ่านบทเพลงกล่อมเด็กมาอย่างต่อเนื่อง ซึ่งการนำเสนอจะออกมาในแต่ละบทเพลงกล่อมเด็กต่าง ๆ ดังเช่น ครอบครัวยุคสอนให้ผู้หญิงรักนวลสงวน เคารพเชื่อฟังผู้ชาย เพลงกล่อมเด็กภาคใต้มีหน้าที่เพื่อตอบสนองต่อความต้องการทางสุนทรียะของมนุษย์แล้ว เพลงกล่อมเด็กภาคใต้อย่างสะท้อนให้เห็นภาพสังคม วัฒนธรรม ประเพณี วิถีชีวิตของผู้คนในสังคมนั้น ๆ ตลอดจนค่านิยมและระบบความคิดของผู้คนในสังคม เพราะเพลงกล่อมเด็กสร้างและดำรงอยู่ในสังคมนั้นวัฒนธรรมของท้องถิ่น บริบททางสังคมวัฒนธรรมจึงกลายเป็นวัตถุดิบในการสร้างสรรค์เพลงกล่อมเด็กภาคใต้ เหตุการณ์ที่สำคัญของท้องถิ่น ความคิด อารมณ์ ความรู้สึกของผู้สร้างที่มีต่อปรากฏการณ์ทางสังคมวัฒนธรรมที่ตนเป็นส่วนหนึ่ง

6. เอกสารอ้างอิง

- กษริน วงศ์กิตติขวลิต. (2552). *ภาพตัวแทนของพระสุริยโยทัยในวรรณกรรมไทย*. อักษรศาสตร์มหาบัณฑิต จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
- กัลป์กร แก้วเกียรติคุณ. (2548). *รู้เท่าทันการเมืองเรื่อง “เต๋านม” ศิลปศาสตร์มหาบัณฑิต สำนักบัณฑิตอาสาสมัคร มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์*.
- กิตติ กันภัย. (2547). *การเปรียบเทียบภาพตัวแทนของผู้หญิงสมัยใหม่และหลังสมัยใหม่ ในภาพยนตร์ไทยและภาพยนตร์อเมริกัน*. นิเทศศาสตร์มหาบัณฑิต จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- จรุงญ บุญญาพิทักษ์. (2554). *คำสอนสตรีในเพลงกล่อมเด็กภาคใต้*. สำนักศิลปะและวัฒนธรรม มหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลา.
- ถิรฉัตร คงจันทร์. (2556). *เพลงกล่อมเด็กไทย (ภาคใต้)*. ศิลปะศาสตร์มหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช.
- ธิติมา ดอนสมจิตร. (2562). *ตัวละครเมียน้อยในนวนิยายไทยร่วมสมัย : ภาพแทนและการประกอบสร้างความหมายทางสังคม*. ศิลปะศาสตร์มหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- ทวีลักษณ์ พลราชม. (2562). *ภาพแทนผู้หญิงในวรรณกรรมท้องถิ่นภาคใต้ สมัยจารีตถึงยุคแผนพัฒนาเศรษฐกิจแห่งชาติ. โครงการจัดประชุมวิชาการระดับชาติ เวทีวิจัยมนุษยศาสตร์ไทย ครั้งที่ 13*.
- สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมวิทยาศาสตร์วิจัยและนวัตกรรม (สกสว). *คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม*.

- นิตยา ชูดำ. (2550). *ลักษณะการใช้ภาษาและเนื้อหาในเพลงกล่อมเด็ก จังหวัดพัทลุง*. ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- ภัทรศศิ์ ช่างเจิม. (2559). *ภาพตัวแทนผู้หญิงในการ์ตูน Disney princess*. วารสารศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- ภิญโญ จิตต์ธรรม. (2509). *เพลงพื้นเมืองภาคใต้ เพลงร้องเรือหรือเพลงกล่อมเด็ก*. โรงเรียนสตรีฝึกหัดครูสงขลา.
- เยาวเรศ ศิริเกียรติ. (2521). *เพลงกล่อมเด็กไทย*. การศึกษามหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- ราชิดา พฤกษารัตน์. (2540). *โวหารรักในเพลงกล่อมเด็ก ที่พบในจังหวัด นครศรีธรรมราช*. ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยทักษิณ.
- ลำพอง คัญทะลีวัน. (2553). *ภาพตัวแทนผู้หญิงในนิตยสารของสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว ช่วงปี ค.ศ. 2002-2007*. ศิลปะศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- วรางคณา นิพัทธ์สุขกิจ. (2562). *บทบาทของชาวจีนทางด้านเศรษฐกิจไทย จากสมัยอยุธยา จนถึงสมัยรัชกาลที่ 5*. *วารสารอักษรศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร*. 41(2), น. 254.
- วีระศักดิ์ บุญญาพิทักษ์. (2535). *คำบริภาษในเพลงชาनोंง*. ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.
- วัฒน์ จุฑะวิภาต. (2555). *ผ้าทอกับวิถีชีวิตคนไทย*. โครงการวิจัย. มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต.

- วาริฎฐา ฐาวโรฤทธิ์. (2551). *นัยทางสังคมการเมืองของเพลงกล่อมเด็กไทย*. เศรษฐศาสตร์มหาบัณฑิต. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สาคร พรหมิน. (2538). *วิเคราะห์วัฒนธรรมที่ปรากฏในเพลงกล่อมเด็กอำเภอปากพะนึ่ง จังหวัดนครศรีธรรมราช*. ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยทักษิณ.
- สุพัชรินทร์ นาคคงคำ. (2556). *ภาพแทนสตรีไทยในนวนิยายอีโรติกของนักเขียนชายไทย*. ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต (ภาษาไทย) มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- สาตี แก้วบุญส่ง. (2549). *การศึกษาวิถีชีวิตของชาวทะเลน้อย อำเภอควนขนุน จังหวัดพัทลุง*. สารนิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- สุนันทา อ้อมประไพ. (2551). *การสร้างภาพตัวแทนของผู้หญิงสุขภาพดีในนิตยสารสุขภาพและความงาม*. นิเทศศาสตรมหาบัณฑิต จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- อดิศร ศักดิ์สูง. (2550). *ผู้หญิงในสังคมชนบท : การศึกษาเชิงประวัติศาสตร์บริเวณคาบสมุทรสทิงพระจังหวัดสงขลา พ.ศ. 2504-2550*. มหาวิทยาลัยทักษิณ.